

Seksuele diversiteit in de breedtesport

De acceptatie van LHBTI in de sportvereniging

Resie Hoeijmakers

Agnes Elling

Seksuele diversiteit in de breedtesport

De acceptatie van LHBTI in de sportvereniging

In opdracht van NOC*NSF (penvoerder Alliantie Gelijkspelen 2012-2018) en met ondersteuning van het ministerie van VWS

Resie Hoeijmakers
Agnes Elling

© *Mulier Instituut*
Utrecht, juli 2018

Mulier Instituut
sportonderzoek voor beleid en samenleving

*Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | I www.mulierinstituut.nl
E info@mulierinstituut.nl | T @mulierinstituut*

Inhoudsopgave

Samenvatting	7
1. Inleiding	9
2. De sportvereniging: een plek van seksuele diversiteit?	11
2.1 Bekendheid met seksuele diversiteit	11
2.2 Openheid over seksuele diversiteit op de sportvereniging	12
3. De acceptatie van seksuele diversiteit in de sport(vereniging)	15
3.1 Meningen over seksuele diversiteit in de sport	15
3.2 Meningen over seksuele diversiteit in de eigen sportvereniging	18
4. Conclusie en aanbevelingen	25
Referenties	27
Bijlage 1 Tabellen	29

Samenvatting

Sinds 2008 voert de Gay-Straight Alliantie Gelijkspelen, in opdracht van de ministeries van OCW en VWS, een beleidsprogramma uit gericht op acceptatie van homoseksualiteit in de wereld van de (georganiseerde wedstrijd)sport. Dit programma is de afgelopen jaren deels geïntegreerd binnen het bredere beleidsprogramma Naar een Veiliger Sport Klimaat. Om te zien hoe het is gesteld met de acceptatie van seksuele diversiteit in de sport en welke ontwikkelingen kunnen worden vastgesteld ten opzichte van eerdere metingen (2008, 2010 en 2013), voerde het Mulier Instituut in opdracht van NOC*NSF in 2017/2018 een vervolgmeting uit. De centrale vraag van het onderzoek luidt: *Hoe is het gesteld met de acceptatie van seksuele diversiteit (LHBTI) in de verenigingsport en welke ontwikkelingen kunnen worden vastgesteld ten opzichte van eerdere metingen?* Hieronder zijn de belangrijkste bevindingen samengevat.

Seksuele diversiteit in de sport

- Ongeveer één op de tien mensen kent via de sportvereniging mannen of vrouwen met een homo- of biseksuele voorkeur. Bekendheid met LHB-ers op de sportvereniging is beduidend geringer dan onder vrienden of collega's, waar één op de drie mensen LHB-ers kent. Onder mannelijke teamsporters is de bekendheid met LHB-medesporters even groot als onder overige sporters.
- Eén op de vijf verenigingsbestuurders kent openlijk homoseksuele mannen in hun club en bijna een kwart (ook) openlijk lesbische vrouwen. Onder lesbische vrouwen lijkt de openheid sinds 2010 iets toegenomen; onder homoseksuele mannen bleef dit gelijk.
- Eén op de drie sportverenigingen met openlijk LHB-leden heeft ook openlijk LHB-kaderleden. Dit zijn iets vaker vrouwen dan mannen.

De acceptatie van seksuele diversiteit in de sport(vereniging)

- Evenals de meerderheid van de bevolking, hebben de meeste verenigingssporters en ook de meeste mannelijke teamsporters een positieve houding ten aanzien van homoseksualiteit in de sport. Negen op de tien verenigingssporters vinden het geen enkel probleem wanneer een medesporter aangeeft homoseksueel te zijn; onder mannelijke teamsporters is dat 84 procent.
- Zeven op de tien Nederlanders zijn van mening dat scheidsrechters moeten ingrijpen wanneer sporters 'homo' of 'mietje' als scheldwoord gebruiken in de sport. Onder mannelijke teamsporters onderschrijft minder dan de helft de noodzaak tot sanctionering.
- Twee derde van de bevolking vindt het bestaan van LHBTI-sportverenigingen onzin.
- Meer dan een kwart van alle verenigingssporters en één op de tien mannelijke teamsporters is voorstander van sekseneutrale toiletten en kleedruimtes in sportaccommodaties.
- Acht op de tien verenigingsbestuurders - ook bestuurders van voetbalverenigingen - zijn van mening dat het voor homoseksuele mannen en vrouwen geen enkel probleem is om binnen de vereniging voor hun seksuele voorkeur uit te komen.
- Homonegativiteit komt bij ongeveer de helft van de voetbalverenigingen weleens tot regelmatig voor. Bij andere verenigingen is dit 16 procent.
- Vooral voetbalverenigingen hebben expliciet beleid gericht op het tegengaan van discriminatie, inclusief discriminatie naar seksuele voorkeur. Dit geldt voor twee op de drie voetbalclubs tegenover één op de vijf overige verenigingen.

Dit onderzoek laat zien dat positieve aandacht voor de acceptatie van homoseksualiteit op de goede plek terechtkomt, namelijk bij mannelijke teamsporters waar het vaakst expliciet sprake is van homonegativiteit. De uitkomsten suggereren tegelijkertijd dat deze aandacht nog beperkt effectief was, waar het gaat om het daadwerkelijk veranderen van gedrag (voorkomen van homonegatieve grappen en opmerkingen) en attitude (bijv. belang sanctioneren homograpen door arbitrage). Voor het daadwerkelijk doorbreken van negatieve stereotypering en het realiseren van een bredere acceptatie van diversiteit naar seksuele voorkeur, genderidentiteit en genderexpressie is meer tijd en aandacht nodig. Dit pleit voor een voortgaande specifieke beleidsinzet om veilige en inclusieve sportverenigingen te creëren voor alle LHBTI-ers, met een blijvende focus op mannelijke teamsporten.

1. Inleiding

Aanleiding

In navolging van de kabinetsnota 'Gewoon homo zijn. Lesbisch en homo-emancipatiebeleid 2008-2011', voerde de Gay-Straight Alliantie Gelijkspelen, in opdracht van de ministeries OCW en VWS, sinds 2008 een beleidsprogramma uit gericht op verbetering van de acceptatie van homoseksualiteit in de wereld van de (georganiseerde wedstrijd)sport. Dit programma is de afgelopen jaren deels geïntegreerd binnen het bredere beleidsprogramma Naar een Veiliger Sport Klimaat. In navolging van een eerdere studie in 2002, in opdracht van het ministerie van VWS (Janssens e.a., 2003) heeft het Mulier Instituut in 2008 en 2010 in opdracht van Stichting Homosport Nederland (destijds penvoerder van de Alliantie Gelijkspelen) onderzoek gedaan naar de acceptatie van homo- en biseksuele mannen en vrouwen in de sport. In de laatste twee metingen was zowel aandacht voor de sportdeelname van homo- en biseksuele mannen en vrouwen, als voor visies op en ervaringen met homo-intolerantie van zowel hetero- als homo-/biseksuele sporters (Elling, e.a., 2009, 2011). In 2013 heeft het Mulier Instituut op eigen initiatief een vervolgmeting uitgevoerd naar homo-acceptatie onder verenigingssporters (Elling, 2014). Op verzoek van het ministerie van VWS bracht het Sociaal en Cultureel Planbureau in 2017 een beleidssignalement over homo-acceptatie in de sport uit, op basis van beschikbare studies (Pulles & Visser, 2017). NOC*NSF voert sinds 2012 het penvoerderschap van de Alliantie Gelijkspelen en vroeg het Mulier Instituut om in 2017/2018 vervolgmetingen uit te voeren naar homo-acceptatie in de sport onder (verenigings)sporters en sportverenigingen.

Doel en vraagstelling

Dit onderzoek heeft ten doel om inzichtelijk te maken of de beleidsinspanningen gericht op verbetering van de acceptatie van homoseksualiteit in de (verenigings)sport tot verbeteringen op het gebied van homo-acceptatie in de sport hebben geleid. Op basis van deze ontwikkelingen kan toekomstig beleid worden afgestemd. De centrale vraagstelling van dit onderzoek luidt: *Hoe is het gesteld met de acceptatie van seksuele diversiteit (LHBTI) in de verenigingssport en welke ontwikkelingen kunnen worden vastgesteld ten opzichte van eerdere metingen?*

Methode

Om de mate van acceptatie van seksuele diversiteit in de sport te monitoren, zijn twee metingen uitgevoerd: onder de (sportende) bevolking en onder bestuurders van sportverenigingen. De resultaten van deze metingen zijn waar mogelijk vergeleken met eerdere studies.

In het najaar van 2017 is een vierde meting uitgevoerd onder een representatieve steekproef van de Nederlandse bevolking (15 tot 79 jaar) en zijn extra vragen aan verenigingssporters gesteld. De vragen maakten deel uit van een uitgebreidere jaarlijkse peiling: het Nationaal Sportonderzoek (voorheen SportersMonitor) van het Mulier Instituut¹. Ten opzichte van de studie in 2008, 2010 en 2013 is de vragenlijst op enkele punten aangepast (o.a. in relatie tot bekendheid met intersekse en transgendertsporters). De vragenlijst is door 1.530 mensen ingevuld, waaronder 458 verenigingssporters. In maart 2018 is een tweede meting uitgevoerd onder een representatieve steekproef van Nederlandse verenigingsbestuurders. De vragen maakten deel uit van een uitgebreidere jaarlijkse peiling (de

¹ Het veldwerk is uitgevoerd bij een internetpanel van marktonderzoeksbureau GfK dat representatief is voor de Nederlandse bevolking in de leeftijd van 15-79 jaar.

verenigingsmonitor) onder het verenigingspanel van het Mulier Instituut. Ten opzichte van de studie in 2010 is de vragenlijst op enkele punten aangepast (o.a. in relatie tot positieve aandacht voor de acceptatie van homoseksualiteit). De vragenlijst is door 485 verenigingsbestuurders ingevuld, waaronder 89 bestuurders van voetbalclubs.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 en 3 worden de resultaten ten aanzien van bekendheid met LHBTI-medesporters/leden en homo-acceptatie op basis van de twee metingen besproken. Een speciale focus ligt op mannelijke teamsporters en voetbalclubs. De resultaten worden waar mogelijk vergeleken met eerdere studies, zodat de ontwikkeling in beeld wordt gebracht. In hoofdstuk 4 worden enkele conclusies en aanbevelingen geformuleerd, waarbij een terugkoppeling wordt gemaakt naar de beleidsinspanningen op dit gebied.

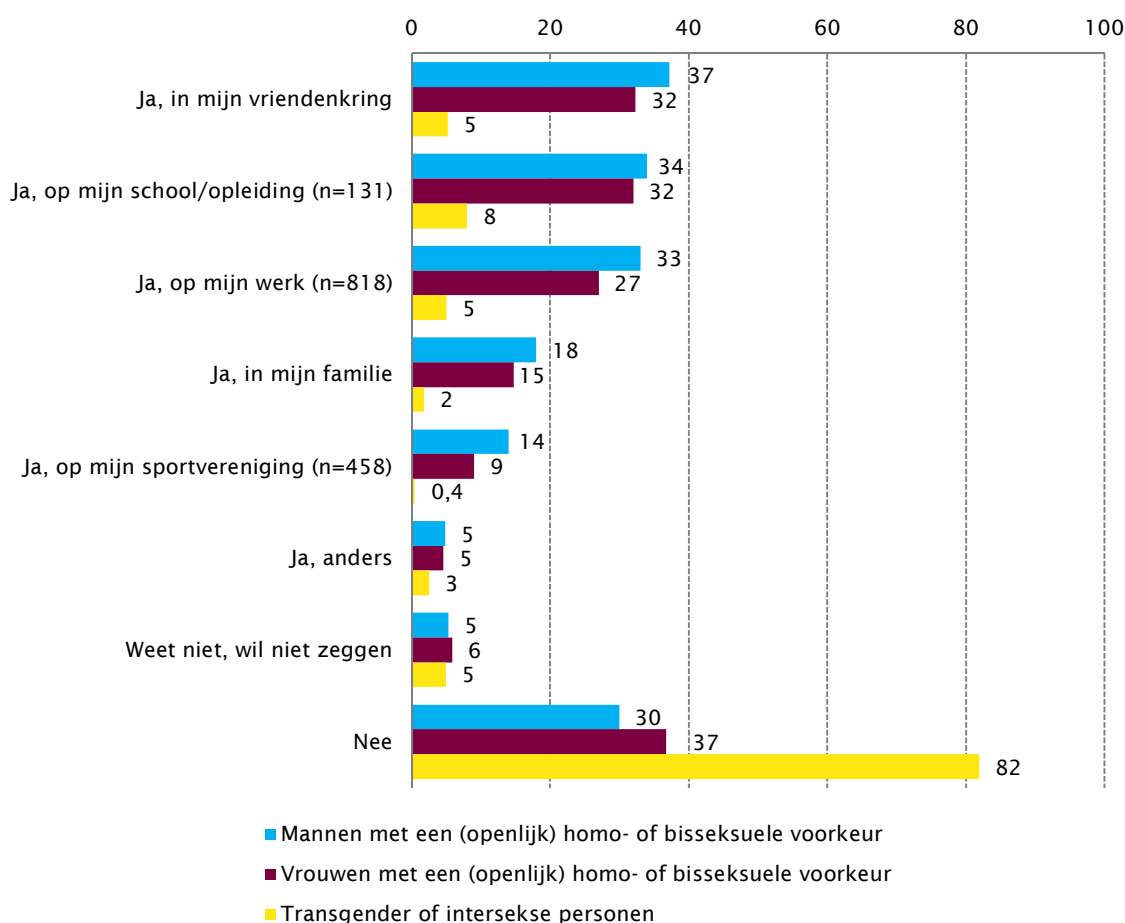
2. De sportvereniging: een plek van seksuele diversiteit?

Bijna alle Nederlanders zijn van mening dat iedereen het leven moet kunnen leiden dat diegene wil, ongeacht seksuele voorkeur (Boss & Felten, 2017). Voor veel mensen betekent dit een sportief leven, al dan niet op de sportclub. In navolging van eerdere metingen in 2008, 2010 en 2013 is de Nederlandse bevolking van 15 jaar en ouder gevraagd naar de bekendheid met LHBTI-ers in de persoonlijke omgeving en de sportvereniging in het bijzonder. Daarnaast zijn verenigingsbestuurders vergelijkbare stellingen voorgelegd. Waar mogelijk zijn de resultaten van dit onderzoek afgezet tegen eerdere metingen, waardoor ontwikkelingen over het voorkomen van en openheid over seksuele diversiteit bij de sportvereniging door de tijd inzichtelijk zijn gemaakt.

2.1 Bekendheid met seksuele diversiteit

De meeste Nederlanders komen in hun persoonlijke omgeving in aanraking met seksuele diversiteit (zie figuur 2.1). Ongeveer twee derde van de Nederlandse bevolking geeft aan in hun persoonlijke omgeving mannen of vrouwen te kennen die een (openlijke) homo- of biseksuele voorkeur hebben.

Figuur 2.1 Bekendheid onder de Nederlandse bevolking (15–79 jaar) met seksuele diversiteit in de persoonlijke omgeving in 2017 (in procenten, n=1.530)

Bron: Mulier Instituut, NSO 2017.

65-plussers zijn in lichte mate minder bekend met LHBTI-ers in hun persoonlijke omgeving dan mensen in een andere leeftijdscategorie. Daarnaast zeggen laagopgeleiden minder in aanraking met LHBTI-ers te komen dan middelbaar- en hoogopgeleiden. De bekendheid met transgender of intersekse personen onder de Nederlandse bevolking is geringer. Ruim acht op de tien mensen zeggen geen transgender of intersekse personen in hun persoonlijke omgeving te kennen. Dit verschil is niet verrassend, aangezien er in Nederland minder transgender en intersekse personen zijn dan mensen met een homo- of biseksuele voorkeur (Boss & Felten, 2017).

Twee op de tien Nederlanders zeggen geen enkele LHBTI-er in zijn of haar persoonlijke omgeving te kennen. Mannen met een niet-westerse afkomst geven het vaakst aan op geen enkele manier in hun persoonlijke omgeving met seksuele diversiteit in aanraking te komen (37% vs 24% onder mannen met een Nederlandse afkomst).

Bekendheid met LHBTI-ers via de sportvereniging

Mensen geven het vaakst aan dat ze LHBTI-ers kennen in hun vriendenkring en/of op hun werk of school/opleiding. Ongeveer één op de drie personen kent een homo-/biseksuele man en/of vrouw onder hun vrienden en ook één op de drie werkenden/studerenden kent een homo-/biseksuele collega of studiegenoot. Ongeveer één op de vijf personen geeft aan LHBTI-ers te kennen binnen de familie. De sportvereniging is eveneens een plek waar mensen met verschillende seksuele voorkeuren bij elkaar komen, maar de bekendheid met seksuele voorkeuren van medesporters is duidelijk geringer dan onder vrienden of collega's: ongeveer één op de tien mensen kent via de sportvereniging mannen of vrouwen met een homo- of biseksuele voorkeur. Dit komt overeen met eerdere bevindingen waarbij LHB-ers zelf aangeven dat onder familieleden, collega's en medestudenten vaker 'iedereen' op de hoogte is dan onder medesporters (Elling et al., 2011, p.83).

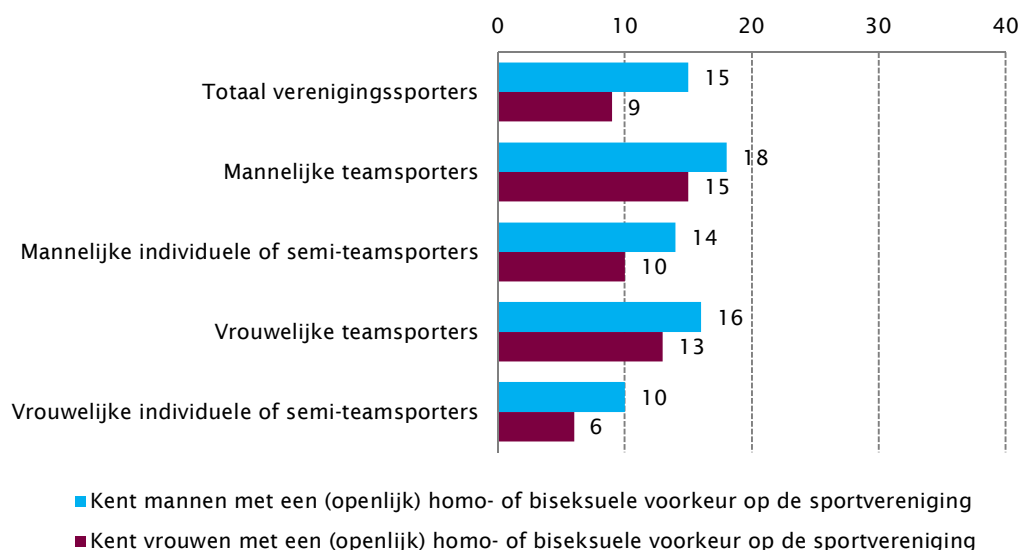
Evenals binnen andere sociale contexten, geven meer verenigingssporters aan mannen dan vrouwen met een homo- of biseksuele voorkeur op hun sportvereniging te kennen. Dit is enigszins verrassend omdat eerder onderzoek liet zien dat onder homo-/biseksuele mannen die binnen de verenigingssport actief zijn, juist een grotere terughoudendheid bestaat om in de sportclub voor hun seksuele voorkeur uit te komen dan onder vrouwen (Elling et al., 2011). In de algemene perceptie over sport als een sector met een relatief geringe homo-acceptatie, wordt eveneens vooral een geringe acceptatie van homomannen verondersteld. Ook zijn er minder openlijk homoseksuele mannelijke topsporters dan openlijk lesbische topsporters. Tegelijkertijd geven meer mannen dan vrouwen aan een homo-/biseksuele voorkeur te hebben en lijken homomannen ook in toenemende mate actief en 'open' binnen reguliere sportverenigingen. Dat respondenten in dit onderzoek vaker aangeven homo-/biseksuele mannen in hun vereniging te kennen dan homo-/biseksuele vrouwen, zegt niet direct iets over de mate waarin homo-/biseksuele mannen en vrouwen in (alle) sportverenigingen open kunnen/durven zijn.

2.2 Openheid over seksuele diversiteit op de sportvereniging

Zowel onder mannelijke als vrouwelijke leden van een sportvereniging blijkt de bekendheid met LHBTI-ers binnen de sportvereniging groter onder teamsporters dan onder de overige groep - individuele of semi-team - sporters (zie figuur 2.2). Mannelijke teamsporters (n=76, waaronder 50 voetballers) zeggen op hun sportvereniging vaker mannen (18%) en vrouwen (15%) met een (openlijk) homo- of biseksuele voorkeur te kennen dan overige mannelijke sporters (respectievelijk 14% en 10%). Onder vrouwen zien we een vergelijkbaar resultaat. Deze bevindingen zijn vooral voor mannen opvallend omdat eerder onderzoek liet zien dat juist onder homo-/biseksuele teamsporters een grotere terughoudendheid

bestaat om voor hun seksuele voorkeur uit te komen en homonegativiteit juist het vaakst voorkomt onder mannelijke teamsporters (zie bijv. Elling, 2014 en paragraaf 3.1). Een mogelijke verklaring is dat teamsporters vaker intensiever contact met medesporters hebben dan individuele en semi-teamsporters en dus meer van elkaar weten. Daarnaast kunnen door teamsporters wellicht ook eerder vermoedens bestaan over homoseksuele medesporters. In de vraagstelling werd namelijk niet expliciet gevraagd naar medesporters met een openlijke homo-/biseksuele voorkeur.

Figuur 2.2 Bekendheid van sportverenigingsleden met mannen en vrouwen met een (openlijk) homo- of biseksuele voorkeur op de sportvereniging in 2017 (in procenten van leden van een sportvereniging, n=458)

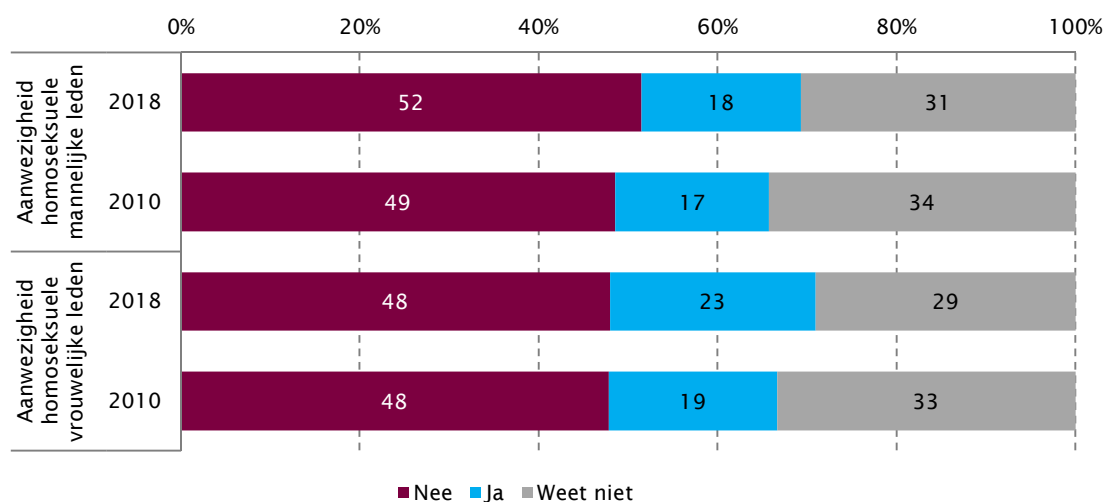

Bron: Mulier Instituut, NSO 2017.

In vergelijking met eerder onderzoek lijkt de openheid met seksuele diversiteit op de sportvereniging door de tijd te zijn afgenomen, maar vanwege een verandering in de vraagstelling is een goede vergelijking niet mogelijk. In eerdere metingen werd expliciet gevraagd of men tenminste één (openlijk) homoseksuele mannelijke en/of lesbische sporter in hun sportvereniging of sportgroep kende, waarop ongeveer een kwart bevestigend antwoordde. In 2017 maakte de vraag deel uit van een ruimere vraagstelling naar bekendheid met LHBT-ers in hun persoonlijke netwerk.

Als aan bestuurders van sportverenigingen naar openlijke homoseksuele mannelijke en vrouwelijke leden wordt gevraagd, ontstaat een vergelijkbaar beeld (zie figuur 2.3).

Figuur 2.3 Sportverenigingen met openlijk homoseksuele mannelijke en vrouwelijke leden in 2010 (n=453) en 2018 (n=485) (in procenten van sportverenigingen)

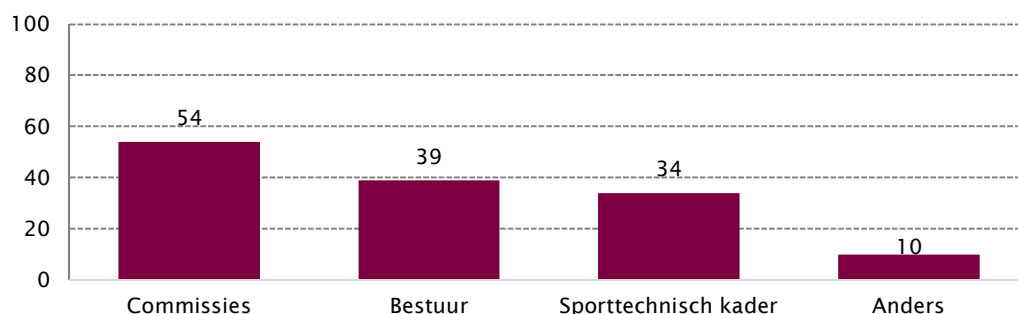
Bron: Mulier Instituut, Verenigingspanel 2010 en 2018.

Anders dan de uitkomsten van het bevolkingsonderzoek, geven verenigingen iets vaker aan dat in hun club openlijk vrouwelijke homoseksuelen actief zijn dan dat er openlijke homoseksuele mannen sporten. Daarnaast geven iets meer clubs aan dat zij openlijk homoseksuele vrouwelijke leden hebben dan acht jaar geleden, terwijl het aandeel clubs met openlijk homoseksuele mannen gelijk bleef.

Openlijk homoseksuele kaderleden

Bij één op de drie sportverenigingen met openlijk LHB-leden zijn ook openlijk homoseksuele/lesbische kaderleden actief. Dit zijn iets vaker vrouwen (18%) dan mannen (13%) en bij enkele verenigingen beide (3%). Deze resultaten zijn vergelijkbaar met de uitkomsten van 2010.

Figuur 2.4 Functies in de vereniging bekleed door homoseksuele kaderleden in 2017 (in procenten van sportverenigingen met LHB-kaderleden, n=62)

Bron: Mulier Instituut, Verenigingspanel voorjaar 2018.

Als een LHB-er een kaderfunctie in een vereniging vervult, dan is dat het vaakst in een commissiefunctie. Bij meer dan één op de drie verenigingen waren LHB-leden (ook) actief als bestuurslid en/of trainer (zie figuur 2.4).

3. De acceptatie van seksuele diversiteit in de sport(vereniging)

De mate van homo-acceptatie en het vóórkomen van homonegativiteit kunnen van invloed zijn op de mate waarin LHBTI-ers open (durven te) zijn over hun seksuele voorkeur. Om in kaart te brengen hoe het gesteld staat met de homo-acceptatie en het vóórkomen van homonegativiteit, is aan de Nederlandse bevolking in de leeftijd van 15-79 jaar diverse stellingen voorgelegd ten aanzien van de acceptatie van LHBTI in de sport. Daarnaast zijn aan verenigingsbestuurders vergelijkbare stellingen voorgelegd over de situatie in hun sportclub. Waar mogelijk zijn de resultaten gespecificeerd voor mannelijke teamsporters en voetbalverenigingen om te bezien of de mate van homo-acceptatie en homonegativiteit afwijkt van andere sporters en sporten.

3.1 Meningen over seksuele diversiteit in de sport

Eerdere studies lieten zien dat de acceptatie van seksuele diversiteit onder mannelijke teamsporters lager is dan onder andere groepen sporters (Elling et al., 2011). Ook in dit onderzoek blijkt homo-acceptatie onder mannelijke teamsporters in een aantal gevallen geringer dan onder andere sporters. In mannelijke teamsporten lijkt nog steeds vaker sprake van een cultuur waar machogedrag en homo-onvriendelijke opmerkingen de verdere acceptatie van seksuele diversiteit in de weg staan. Figuur 3.1 biedt een overzicht van de meningen van de bevolking over homo-acceptatie, uitgesplitst naar de totale bevolking, de verenigingssporter en mannelijke teamsporters. In bijlage 1 is een overzicht van alle resultaten van diverse uitsplitsingen te vinden.

Bestrafen homograppen

Het gebruik van 'homo' of 'mietje' als scheldwoord of minachting is in de sport niet ongebruikelijk. Dit kan voor mensen met een homo- of biseksuele voorkeur als onprettig of vijandig worden ervaren. Het merendeel van de Nederlandse bevolking (71%) is van mening dat scheidsrechters moeten ingrijpen wanneer sporters 'homo' of 'mietje' als scheldwoord gebruiken in de sport. Onder verenigingssporters (65%) en met name mannelijke teamsporters (47%) is dat aandeel beduidend lager. Zij lijken het gebruik van 'homo' of 'mietje' als scheldwoord vaker normaal te vinden.

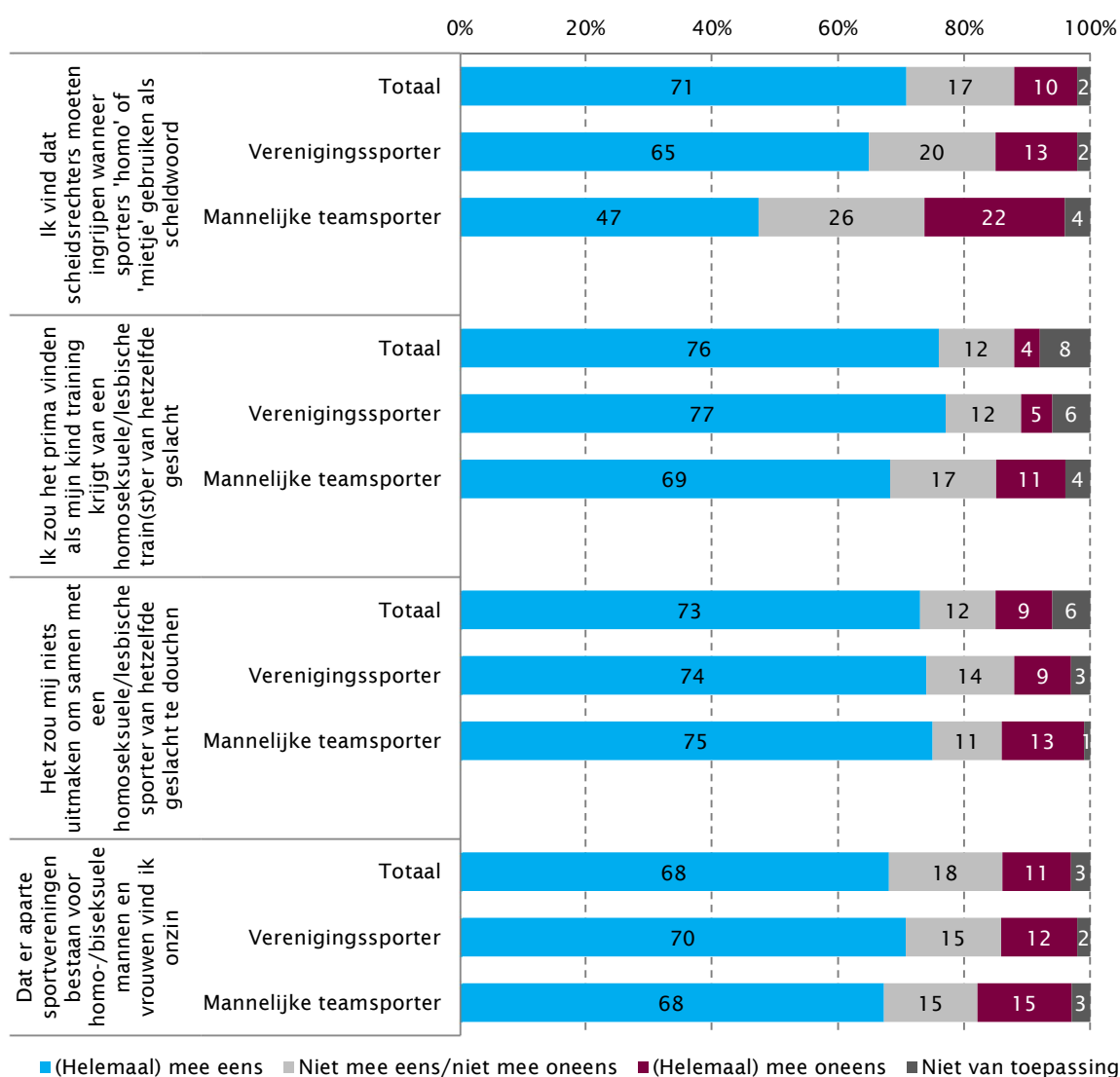
Acceptatie homoseksualiteit

Hoewel homo-onvriendelijke opmerkingen gebruikelijk zijn, kan niet gesproken worden van een zeer geringe homo-acceptatie onder mannelijke teamsporters of een sterk homofobe cultuur. De meerderheid van de mannelijke teamsporters (69%) vindt het prima als hun kind training zou krijgen van een homoseksuele/lesbische train(st)er van hetzelfde geslacht. Dit percentage ligt wel in lichte mate onder het Nederlandse gemiddelde (76%). Ook als wordt gevraagd naar het gezamenlijk douchen met een homoseksuele/lesbische sporter van hetzelfde geslacht, geeft drie kwart van de mannelijke teamsporters aan hier geen enkele moeite mee te hebben, overeenkomend met het Nederlands gemiddelde. Jongeren in de leeftijd 15-20 jaar blijken de meeste moeite te hebben met gezamenlijk douchen met een homoseksuele/lesbische sporter van hetzelfde geslacht; 59 procent van deze jongeren vindt het geen probleem (zie tabel 1 in de bijlage). Ook lager opgeleiden hebben in vergelijking met hoger- en middelbaar opgeleiden meer moeite om samen met mensen met een andere seksuele voorkeur te douchen.

Aparte LHBTI-sportverenigingen

Onder alle groepen is het draagvlak voor aparte sportverenigingen voor homo- of biseksuele mannen en vrouwen gering. Ongeveer twee derde zegt het onzin te vinden dat er aparte sportverenigingen bestaan voor homo-/biseksuele mannen en vrouwen. Dit kan enerzijds een uiting zijn van gewenste inclusie, dat men het betreurt als mensen ervoor (moeten) kiezen om 'in eigen kring' te sporten. Maar anderzijds is het mogelijk ook uiting van een soort 'normatieve inclusie', waarbij juist het vrijwillig ontmoeten van gelijkgestemden via LHBT-verenigingen als onwenselijk wordt gezien. Ook ten aanzien van etnisch categorale sportverenigingen zijn veel mensen sceptisch, terwijl het zich verenigen van culturele minderheden in categorale sportclubs eveneens uiting is van sociale diversiteit in de sport (vgl. Kemper, 2010).

Figuur 3.1 Stellingen over homo-acceptatie volgens de bevolking (15-79 jaar, n=1.530), verenigingssporters (n=458) en mannelijke teamsporters (n=76) in 2017 (in procenten)

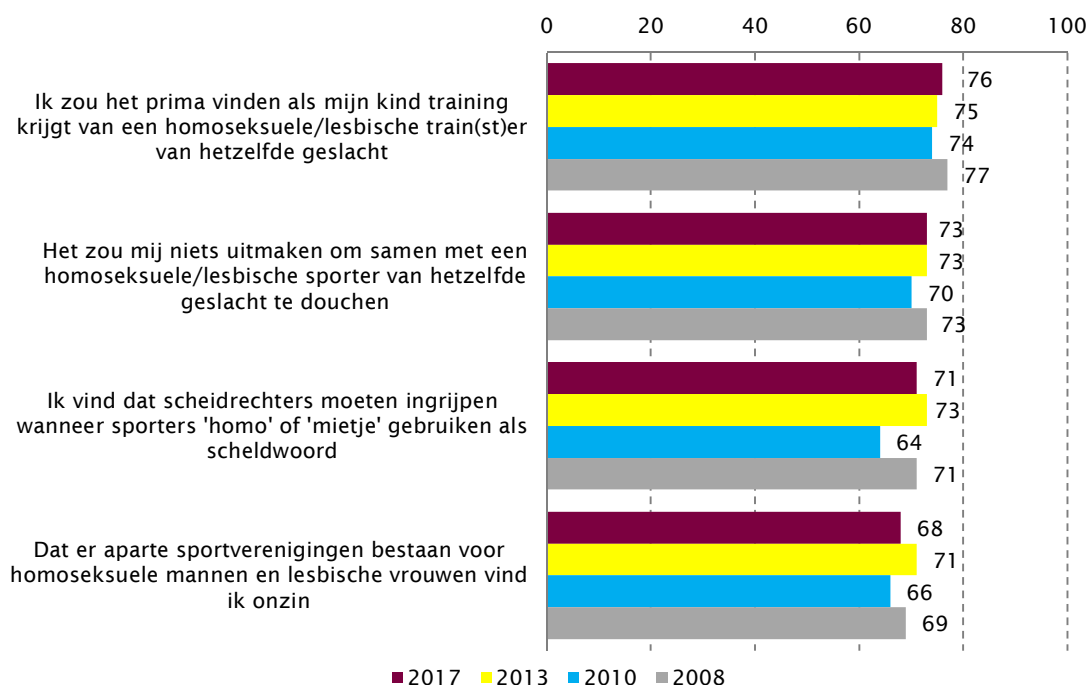

Bron: Mulier Instituut, NSO 2017.

Vergelijkingen eerdere metingen

In 2017, 2013, 2010 en 2008 is aan de Nederlandse bevolking dezelfde stellingen voorgelegd ten aanzien van de acceptatie van LHBTI in de sport. De uitkomsten zijn weergegeven in figuur 3.2.

Figuur 3.2 Stellingen homo-acceptatie bevolking 15-79 jaar in 2008-2017 (2017, n=1.530; 2013, n=1.544; 2010, n=1.110; 2008, n=1.096) (in procenten)

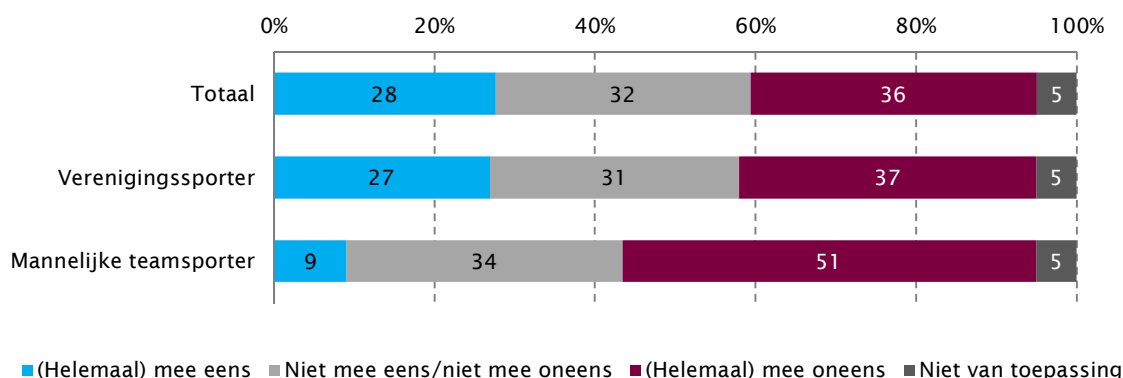
Bron: Mulier Instituut, NSO 2017.

Uit figuur 3.2 valt op te maken dat in negen jaar tijd weinig verandering in de acceptatie van homoseksualiteit in de sport is waar te nemen. Het aandeel van de Nederlandse bevolking dat het in 2017 met de stellingen eens is, is ten opzichte van de meting in 2008 nagenoeg niet veranderd.

Sekseneutrale toiletten

In 2017 is voor het eerst het draagvlak voor sekseneutrale toiletten en kleedruimtes voor transgender en interseksuele personen getoetst (zie figuur 3.3). Iets meer dan een kwart van de Nederlanders is van mening dat het een goed idee is als sportaccommodaties ook sekseneutrale toiletten en kleedruimtes krijgen om de toegankelijkheid voor transgender/interseksuele personen te vergroten.

Figuur 3.3 'Ik vind het een goed idee dat sportaccommodaties ook sekseneutrale toiletten en kleedruimtes krijgen'. Uitgesplitst naar de Nederlandse bevolking (n=1.530), verenigingssporters (n=458) en mannelijke teamsporters (n=76) in 2017 (in procenten)

Bron: Mulier Instituut, NSO 2017.

Mannen (24%) staan iets minder positief tegenover sekseneutrale toiletten en kleedruimtes dan vrouwen (32%). Mannelijke teamsporters zijn het minst positief (9%).

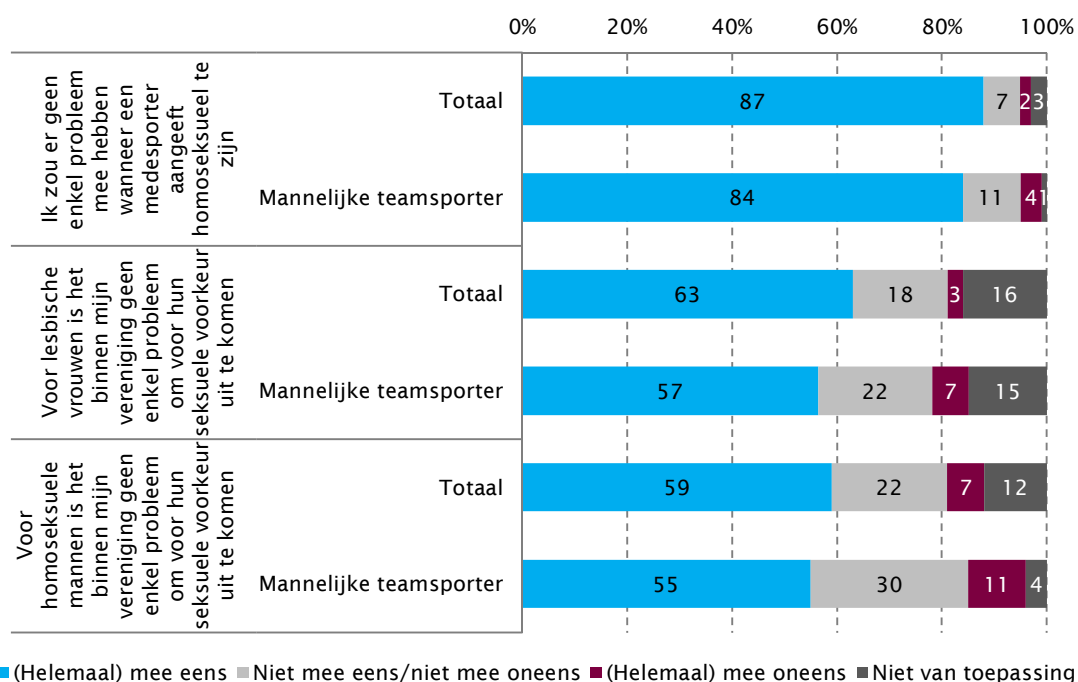
3.2 Meningen over seksuele diversiteit in de eigen sportvereniging

Om verder in kaart te brengen hoe het gesteld is met de acceptatie van seksuele diversiteit in de sportvereniging, zijn aan leden van sportverenigingen aanvullende stellingen voorgelegd. In figuur 3.4 is een overzicht van de resultaten weergegeven, uitgesplitst naar het totale aandeel van de Nederlandse bevolking dat lid is van een sportvereniging en naar mannelijke teamsporters. In bijlage 1 zijn verdere uitsplitsingen te vinden.

Homo-acceptatie

Een sterke mate van 'homo-acceptatie' onder verenigingssporters blijkt, maar ook dat bij mannelijke teamsporten relatief vaak een homonegatief klimaat heerst. 87 procent van alle verenigingssporters onderschrijft het geen enkel probleem te vinden wanneer een medesporter aangeeft homoseksueel te zijn. Onder mannelijke teamsporters is deze vorm van homo-acceptatie bijna even groot (84%); 4 procent geeft aan dat dit voor hen wel een probleem is. Een kleinere meerderheid van de verenigingssporters (ongeveer 60%) is van mening dat het voor lesbische vrouwen of homoseksuele mannen binnen hun vereniging geen enkel probleem is om voor hun seksuele voorkeur uit te komen. Dit betekent tegelijkertijd dat het uit de kast komen van homoseksuele mannen of lesbische vrouwen niet bij iedere sportvereniging vanzelfsprekend is en dat veel respondenten onderkennen dat hun eigen homo-acceptatie niet altijd gepaard gaat met 'openheid' onder niet-heteroseksuele sporters en/of een 'inclusief klimaat' binnen hun vereniging. Dit geldt voor mannelijke teamsporters nog iets meer dan voor de totale groep verenigingssporters. Meer dan de helft van de mannelijke teamsporters geeft aan dat het voor homoseksuele mannen in hun vereniging geen probleem is om open te zijn over hun seksuele voorkeur. Eén op de tien sporters is het hier mee oneens. Verenigingssporters erkennen daarmee deels dat het uitkomen voor een homo- of biseksuele voorkeur bij hun sportvereniging lastig kan zijn, terwijl zij er zelf geen probleem mee hebben.

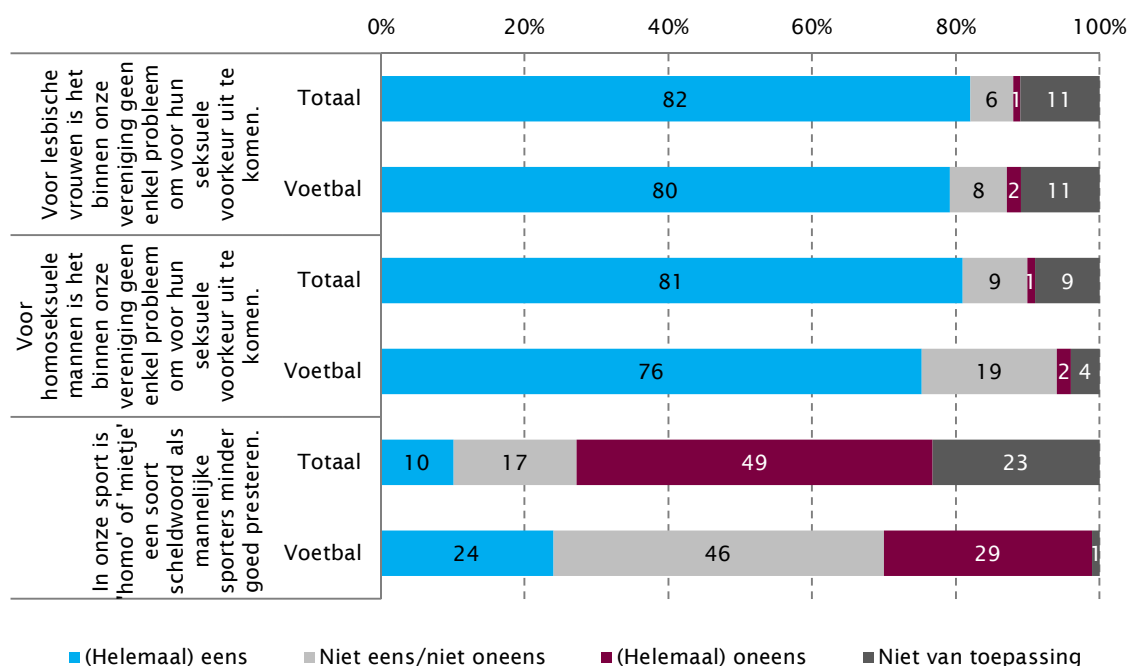
Figuur 3.4 Stellingen homo-acceptatie in de sportvereniging. Uitgesplitst naar verenigingssporters (n=458) en mannelijke teamsporters (n=76) in 2017 (in procenten)

Bron: Mulier Instituut, NSO 2017.

Als aan bestuurders van sportverenigingen wordt gevraagd naar meningen over homo-acceptatie in de sportvereniging, ontstaat een positiever beeld (zie figuur 3.5). Acht op de tien verenigingsbestuurders vinden dat het voor lesbische vrouwen en homoseksuele mannen geen enkel probleem is om binnen de vereniging voor hun seksuele voorkeur uit te komen (bij verenigingssporters is dit zes op de tien). Voetbalverenigingen verschillen hierbij niet veel van andere verenigingen.

Figuur 3.5 Mate van homo-acceptatie volgens bestuurders van sportverenigingen (n=485) en bestuurders van voetbalverenigingen (n=89) in 2018 (in procenten)

Bron: Mulier Instituut, Verenigingspanel voorjaar 2018.

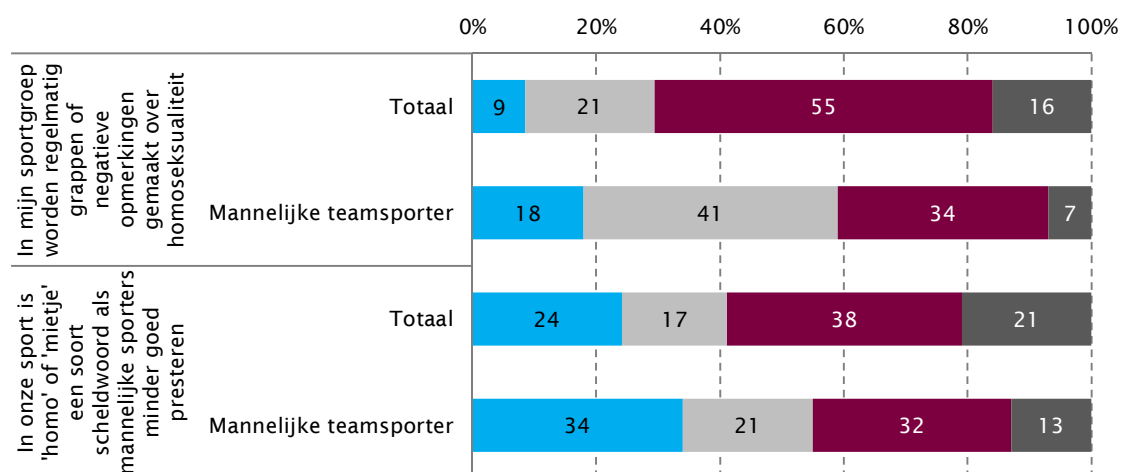
Het is waarschijnlijk dat bestuurders nog meer dan leden geneigd zijn tot het geven van sociaalwenselijke antwoorden betreffende de sociale inclusiviteit van hun vereniging of ook daadwerkelijk meer overtuigd zijn van een principiële gelijkheid van leden in hun club.

Homograppen en scheldwoorden

Ongeveer één op de vijf mannelijke teamsporters en één op de vijf 15-34-jarige mannelijke verenigingssporters geeft aan dat in hun sportgroep regelmatig grappen of negatieve opmerkingen worden gemaakt over homoseksualiteit; onder de totale groep verenigingssporters is dit één op de tien (9%) (zie figuur 3.6). Mannen geven twee keer zo vaak als vrouwen aan dat er regelmatig grappen of negatieve opmerkingen over homoseksualiteit worden gemaakt, jongeren geven dit vaker aan dan ouderen en teamsporters vaker dan overige sporters (zie bijlage 1). Tevens onderkent één op de drie mannelijke teamsporters (en 40% van de mannelijke voetballers) dat 'homo' of 'mietje' een gebruikelijk scheldwoord is in hun sport als mannelijke sporters slecht presteren; onder de gehele groep verenigingssporters is dat een kwart (zie figuur 3.6).

Het is opvallend dat de groep sporters die aangeeft dat 'homo' of 'mietje' in hun sport een gebruikelijk scheldwoord is, beduidend groter is dan de groep die aangeeft dat in hun sportgroep regelmatig negatieve opmerkingen over homoseksualiteit worden gemaakt. Dit kan betekenen dat de perceptie van hun eigen sport negatiever is dan van hun eigen sportgroep: 'dat gebeurt vooral in andere teams/clubs'. Daarnaast kan het betekenen dat er een relatief gering bewustzijn is van de negatieve betekenis of werking van bepaalde opmerkingen of grappen voor homoseksuele medesporters.

Figuur 3.6 Stellingen homo-acceptatie in de sportvereniging. Uitgesplitst naar verenigingssporters (n=458) en mannelijke teamsporters (n=76) in 2017 (in procenten)

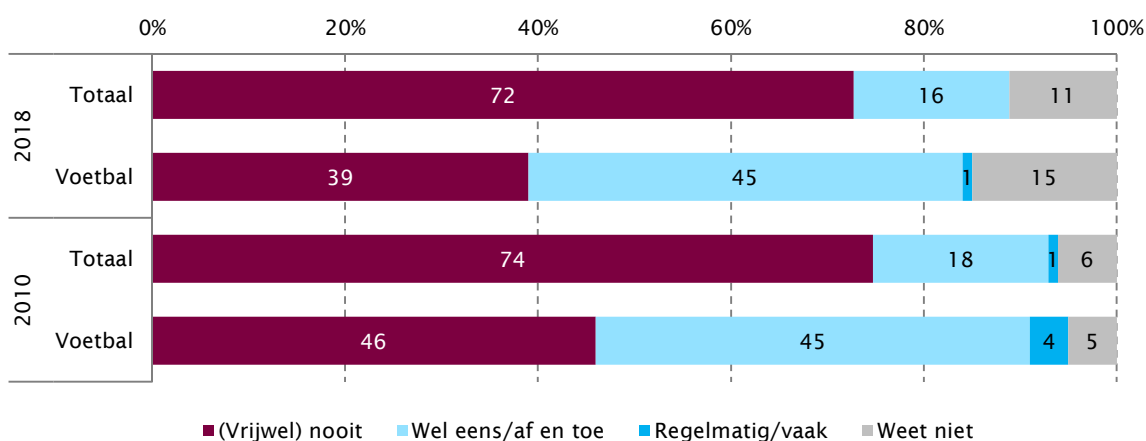

■ (Helemaal) mee eens ■ Niet mee eens/niet mee oneens ■ (Helemaal) mee oneens ■ Niet van toepassing

Bron: Mulier Instituut, NSO 2017.

Ook bij het vóórkomen van homonegativiteit blijken verenigingsbestuurders positiever te zijn dan verenigingssporters. Tegelijkertijd laten de resultaten zien dat homonegativiteit vaker voorkomt bij respectievelijk voetbalverenigingen en mannelijke teamsporters. Eén op de tien verenigingsbestuurders en een kwart van de bestuurders van voetbalverenigingen is van mening dat 'homo' of 'mietje' in hun sport een soort scheldwoord is als mannelijke sporters minder goed presteren (zie figuur 3.5). Onder verenigingssporters en mannelijke teamsporters is dit respectievelijk 24 en 34 procent (figuur 3.6). Figuur 3.7 laat zien dat homonegativiteit bij ongeveer de helft (45%) van de voetbalverenigingen weleens voorkomt; bij andere verenigingen is dit 16 procent. Ten opzichte van 2010 is dit nauwelijks veranderd.

Figuur 3.7 'In hoeverre komt homonegativiteit (bijv. het maken van algemene grappen of opmerkingen) voor binnen uw vereniging?' in 2010 (n=518, voetbalverenigingen n=56) en 2018 (n=485, voetbalverenigingen n=89) (in procenten)

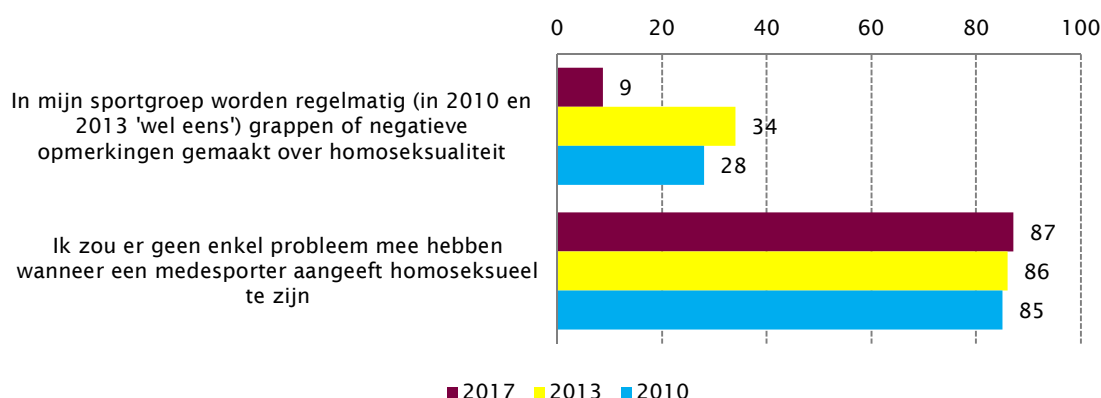

Bron: Mulier Instituut, Verenigingspanel voorjaar 2018.

Ontwikkelingen in de tijd

De resultaten over de perceptie van het voorkomen van homonegatief gedrag binnen (voetbal)verenigingen laten een lichte verbetering zien vergeleken met 2010. Ook de algemene acceptatie van homoseksuele medesporters onder verenigingssporters is in zeven jaar tijd iets positiever geworden: van 85 naar 87 procent. De mate waarin volgens sporters homograppen worden gemaakt kan vanwege een verandering in vraagstelling niet goed met eerdere metingen worden vergeleken.

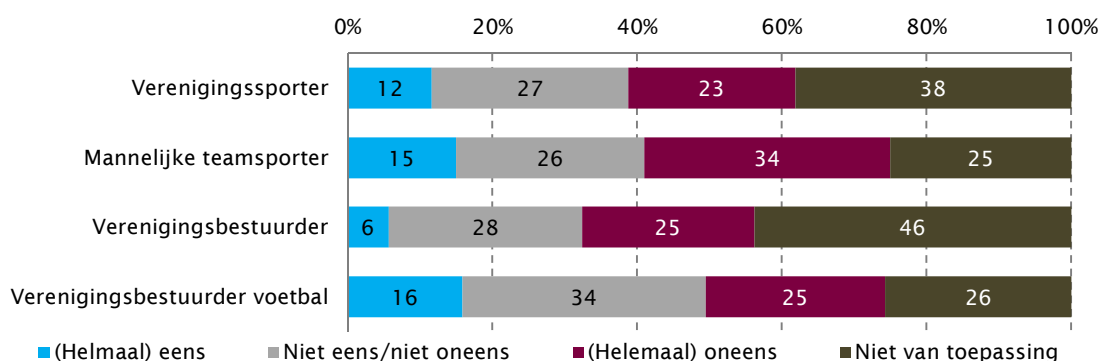
Figuur 3.8 Stellingen homo-acceptatie bevolking 15-79 jaar in 2010-2017 (2017, n=1.530; 2013, n=1.544; 2010, n=1.110; 2008, n=1.096) (in procenten)

Bron: Mulier Instituut, NSO 2017.

Wat voor de acceptatie van homoseksualiteit (en effectiviteit van beleid) als een positieve ontwikkeling gezien kan worden, is dat 12 procent van de verenigingssporters aangeeft dat in het afgelopen jaar bij hun sportvereniging positieve aandacht is geweest voor de acceptatie van homoseksualiteit (zie figuur 3.9 en tabel b1.4 in de bijlage). Met name mannen en jongeren geven aan dat er positieve aandacht voor LHBT-acceptatie bij hun sportvereniging is geweest; onder mannelijke voetballers onderschreef 18 procent dat bij hun sportvereniging aandacht was voor homo-acceptatie.

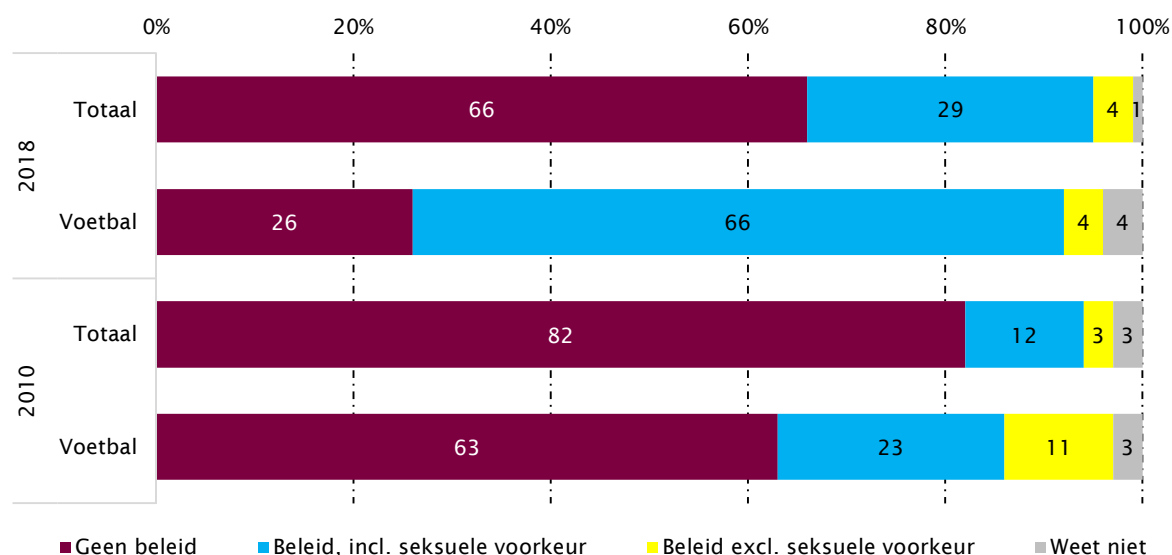
Figuur 3.9 Positieve aandacht voor de acceptatie van homoseksualiteit in de sportvereniging in het afgelopen jaar; uitgesplitst naar verenigingssporters (n=458), mannelijke teamsporters (n=76), verenigingsbestuurders (n=485) en verenigingsbestuurders voetbal (n=89) in 2018 (in procenten)

Bron: Mulier Instituut, NSO 2017 en Verenigingspanel voorjaar 2018.

Het is opvallend dat verenigingsbestuurders minder vaak dan sporters aangeven dat het afgelopen jaar binnen de club positieve aandacht is geweest voor de acceptatie van homoseksualiteit. Wel benoemen voetbalbestuurders evenals mannelijke teamsporters vaker dat er positieve aandacht was voor de acceptatie van homoseksualiteit. Daarnaast geeft ongeveer twee derde (66%) van de voetbalverenigingen aan dat binnen hun vereniging expliciet beleid bestaat gericht op het tegengaan van discriminatie, inclusief discriminatie naar seksuele voorkeur; bij andere verenigingen is dit iets meer dan een kwart (zie figuur 3.10).²

Figuur 3.10 Verenigingen met expliciet beleid gericht op het tegengaan van discriminatie, inclusief discriminatie naar seksuele voorkeur in 2018 (n=485, voetbalverenigingen n=89) en 2010 (n=518, voetbalverenigingen n=56) (in procenten)

Bron: Mulier Instituut, Verenigingspanel 2010, 2018.

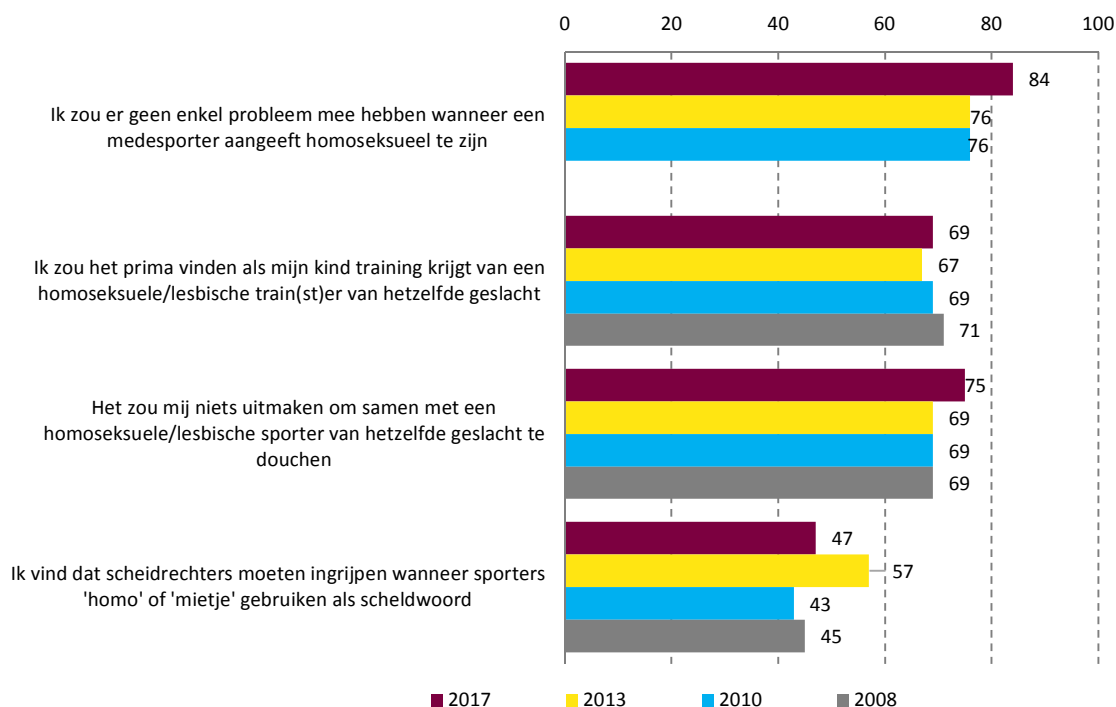
Vergeleken met 2010 zeggen vooral meer verenigingen expliciet antidiscriminatiebeleid te voeren en is dit beleid vooral bij voetbalverenigingen ook vaker gericht op seksuele voorkeur. Deze uitkomsten zijn mogelijk deels een gevolg van de specifieke aandacht voor LHBT-acceptatie vanuit de Alliantie Gelijkspele, maar waarschijnlijk ook vanuit de deels geïntegreerde aanpak van LHBT-acceptatie binnen het programma Veilig Sport Klimaat dat de afgelopen jaren veel sportclubs en met name voetbalverenigingen wist te bereiken (Romijn & Van Kalmthout, 2017).

Deze resultaten laten zien dat daar waar de acceptatie van homoseksualiteit in de sport het moeizaamst is, namelijk bij jongeren en mannelijke teamsporters, de meeste positieve aandacht is voor homo-acceptatie en dat daardoor de juiste doelgroepen worden bereikt. Om te bezien of de aandacht voor homo-acceptatie invloed heeft gehad op de mate van homo-acceptatie, is specifiek gekeken naar

²Voetbalclubs (74%) hebben vooral beduidend vaker dan overige verenigingen (23%) expliciet antidiscriminatiebeleid. Dat is bij alle clubs in de meeste gevallen (87% voetbalclubs; 80% overige clubs) ook gericht op seksuele voorkeur.

eventuele ontwikkelingen door de tijd in de homo-acceptatie onder de groep mannelijke teamsporters (figuur 3.11).

Figuur 3.11 Stellingen homo-acceptatie onder mannelijke teamsporters (15+) in 2008–2017 (2017, n=76; 2013, n=164; 2010, n=137; 2008, n=152) (in procenten)

Bron: Mulier Instituut, NSO 2017, 2013, 2010 en 2008.

De resultaten laten ten aanzien van enkele stellingen over de algemene acceptatie van homoseksuele sporters een positieve ontwikkeling zien onder mannelijke teamsporters. Ten opzichte van de stelling dat scheidsrechters homonegatieve uitlatingen zouden moeten bestraffen, zijn de uitkomsten voor 2017 ten opzichte van de vorige meting in 2013 juist minder positief. Hierbij kan sprake zijn van een tegenreactie op de aandacht voor homo-acceptatie. De data over het vóórkomen van homonegatieve uitlatingen konden vanwege een andere vraagstelling niet met eerdere metingen worden vergeleken, maar laten nog steeds een groot verschil zien tussen mannelijke teamsporters en overige sporters. Ondanks enkele positieve ontwikkelingen in de algemene homo-acceptatie onder mannenteamsporters, meer positieve aandacht voor homoseksualiteit en meer expliciet antidiscriminatiebeleid in voetbalverenigingen, kan derhalve nog geen duidelijke afname van homonegativiteit worden vastgesteld, hoewel de voorwaarden hiervoor wel gunstiger zijn geworden.

4. Conclusie en aanbevelingen

In dit laatste hoofdstuk volgen enkele conclusies en aanbevelingen op basis van de bevindingen ten aanzien van de mate van homo-acceptatie en homonegativiteit in de sport en ontwikkelingen daarin. De centrale vraagstelling van de studie luidde: hoe is het gesteld met de acceptatie van seksuele diversiteit (LHBTI) in de verenigingssport en welke ontwikkelingen kunnen worden vastgesteld ten opzichte van eerdere metingen? In navolging van eerdere metingen in 2008, 2010 en 2013 zijn de Nederlandse bevolking van 15 jaar en ouder in 2017 (n=1.530) diverse vragen en stellingen voorgelegd ten aanzien van de acceptatie van seksuele diversiteit in de sport en de sportvereniging in het bijzonder. In 2018 volgde een tweede meting onder een representatieve steekproef van Nederlandse verenigingsbestuurders (n=485), in navolging van een eerste meting in 2010, met enkele aanvullende vragen.

Geen homofobe cultuur, wel gebrek aan bewustzijn

De resultaten van dit onderzoek bevestigen resultaten van eerdere metingen dat er geen sprake is van een lage mate van homo-acceptatie of een sterk homofobe cultuur in sportverenigingen. Integendeel, een grote meerderheid van de verenigingssporters geeft aan geen enkel probleem te hebben met homoseksuele medesporters, wat de homotolerantie in de samenleving als geheel weerspiegelt (Boss & Felten, 2017). Velen geven aan homoseksuele mannen of vrouwen in hun sportvereniging te kennen, met name teamsporters. Toch onderkent bijna de helft van de verenigingssporters dat het voor homoseksuele sporters niet vanzelfsprekend is om op hun sportvereniging voor hun seksuele voorkeur uit te komen. Verenigingsbestuurders denken hierover beduidend positiever. Voetbalclubbestuurders zijn hierin iets terughoudender, hoewel drie kwart van mening is dat het voor homoseksuele mannen geen probleem is om op hun club voor hun homoseksualiteit uit te komen.

Het gebruik van homo-onvriendelijke opmerkingen of het maken van homograppen kan een rol spelen bij de ervaren acceptatie van en openheid over iemands seksuele voorkeur. Woorden als ‘homo’ en ‘mietje’ blijken, met name in mannelijke teamsporten, nog steeds gebruikelijke scheldwoorden te zijn. Ook hierover oordelen (voetbal)clubbestuurders positiever dan sporters. Binnen mannelijke teamsporten bestaat eveneens grote weerstand tegen het sanctioneren van homonegativiteit door scheidsrechters. De uitkomsten laten zien dat sporters en bestuurders veelal niet afwijzend staan tegenover seksuele diversiteit in de sport. Tegelijkertijd beschouwt nog steeds een substantieel deel van voornamelijk mannelijke teamsporten, een groeps-/verenigingscultuur waar homo-onvriendelijke opmerkingen en grappen worden gemaakt als ‘normaal’.

Beperkt positieve ontwikkelingen, wel aandacht op de juiste plek

Als resultaat van de beleidsinzet in de afgelopen tien jaar mocht een positieve ontwikkeling in de acceptatie van homoseksualiteit in de sport worden verwacht. Hiervan is slechts in beperkt mate sprake. Het is positief dat de algemene homo-acceptatie onder mannelijke teamsporters lijkt toe te nemen en dat mannelijke teamsporters en bestuurders van voetbalverenigingen het vaakst aangeven dat in het afgelopen jaar bij hun sportvereniging positieve aandacht is geweest voor de acceptatie van homoseksualiteit. Ook geven twee op de drie bestuurders van voetbalverenigingen aan dat in hun club expliciet beleid bestaat tegen discriminatie naar seksuele voorkeur; bij overige clubs is dat minder dan één op de drie. Aandacht blijkt hiermee op de goede plek terecht te zijn gekomen. Desondanks lijkt deze (toegenomen) beleidsaandacht nog weinig effect te sorteren als het gaat om daadwerkelijke veranderingen in attitudes en gedrag (voorkomen van homonegatieve grappen en opmerkingen; belang sanctioneren homograppen).

Voortdurende aandacht voor homo-acceptatie gewenst

Voor het daadwerkelijk doorbreken van negatieve stereotypering, het realiseren van een bredere acceptatie van homoseksualiteit en het tegengaan van homonegatief gedrag, is meer tijd en aandacht nodig. Zowel om de bewustwording onder sporters te vergroten van de uitsluitende werking van homo-onvriendelijke opmerkingen als daadwerkelijk veranderingen in gedrag en cultuur te bewerkstelligen. Dat geldt zeker ook voor een grotere acceptatie ten aanzien van transgender en intersekse personen in de sport. Dit pleit voor een voortgaande specifieke beleidsinzet om veilige en inclusieve sportverenigingen voor alle LHBTI-ers te creëren, met een blijvende focus op mannelijke teamsporten.

Referenties

- Boss, E. M. & Felten, H. (2017). *Feiten en cijfers op een rij*. Utrecht: Movisie.
- Elling, A. (2014). *Homo-acceptatie in de sport*. Utrecht: Mulier Instituut.
- Elling, A. & Dool, R. van den (2009). *Homotolerantie in de sport*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
- Elling, A., Knop, P. de & Knoppers, A. (2003). Gay/lesbian sport clubs and events: places of homo-social bonding and cultural resistance? *International Review for the Sociology of Sport* 38/4: 441-456.
- Elling, A., Smits, F., Hover, P. & Kalmthout, J. van (2011). *Seksuele diversiteit in de sport. Sportdeelname en acceptatie*. Utrecht: Mulier Instituut.
- Janssens, J., Elling, A. & Kalmthout, J. van (2003). *“Het gaat om de sport”: Een onderzoek naar de sportdeelname van homoseksuele mannen en lesbische vrouwen*. Arko Sports Media 's-Hertogenbosch/Nieuwegein: W.J.H. Mulier Instituut/Arko Sports Media.
- Kemper, F. (red.) (2010). *Samenspel. Studies over etniciteit, integratie en sport*. Bennekom: Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB).
- Pulles, I. & Visser, K. (2017). *Beleidssignalement: Ervaringen van LHBT-personen met sport*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau (SCP).
- Romijn, D. & Kalmthout, J. van (2017). *VSK monitor 2017: voortgangsrapportage Actieplan ‘naar een veiliger sportklimaat’*. Utrecht: Mulier Instituut.

Bijlage 1 Tabelbijlage

Tabel b1.1 Meningen van bevolking (15–79 jaar over) seksuele diversiteit en sport, naar geslacht en leeftijd/geslacht (in procenten (helemaal) mee eens)

	Totaal n=1.530	Man n=810	Vrouw n=720	Man			Vrouw		
				15- 34 jr	35-54 jr	55-79 jr	15- 34 jr	35- 54 jr	55- 79 jr
				n=137	n=260	n=409	n=215	n=251	n=254
Ik vind dat scheidsrechters moeten ingrijpen wanneer sporters 'homo' of 'mietje' gebruiken als scheldwoord.	71	63	79	49	53	77	68	80	90
Ik zou het prima vinden als mijn kind training krijgt van een homoseksuele/lesbische train(st)er van hetzelfde geslacht.	76	70	82	70	71	70	85	83	77
Het zou mij niets uitmaken om samen met een homoseksuele/lesbische sporter van hetzelfde geslacht te douchen.	73	73	74	68	74	75	69	78	73
Dat er aparte sportverenigingen bestaan voor homo-/biseksuele mannen en vrouwen vind ik onzin.	68	68	68	64	68	72	65	66	75
Ik vind het goed dat sportaccommodaties ook sekseneutrale toiletten en kleedruimtes krijgen om de toegankelijkheid te vergroten voor transgender/intersekse mensen.	28	24	32	23	20	28	37	28	29

Bron: Mulier Instituut, NSO 2017.

Tabel b1.2 Meningen van bevolking 15–79 jaar over seksuele diversiteit en sport, naar lidmaatschap sportvereniging en naar teamsportbeoefening/geslacht (in procenten (helemaal) mee eens)

	Totaal n=1.530	Lid sportvereniging		Mannelijke verenigingsleden		Vrouwelijke verenigingsleden	
		Lid n=458	Geen lid n=1.072	Teamsport n=76	Geen teamsport n=186	Teamsport n=32	Geen teamsport n=164
Ik vind dat scheidsrechters moeten ingrijpen wanneer sporters 'homo' of 'mietje' gebruiken als scheldwoord.	71	65	73	47	61	66	82
Ik zou het prima vinden als mijn kind training krijgt van een homoseksuele/lesbische train(st)er van hetzelfde geslacht.	76	77	76	69	72	91	82
Het zou mij niets uitmaken om samen met een homoseksuele/lesbische sporter van hetzelfde geslacht te douchen	73	74	73	75	74	72	77
Dat er aparte sportverenigingen bestaan voor homo-/biseksuele mannen en vrouwen vind ik onzin	68	70	68	68	71	75	70
Ik vind het goed dat sportaccommodaties ook sekseneutrale toiletten en kleedruimtes krijgen om de toegankelijkheid te vergroten voor transgender/intersekse mensen	28	27	28	9	25	37	33

Bron: Mulier Instituut, NSO 2017.

Tabel b1.3 Meningen van verenigingsleden 15–79 jaar over seksuele diversiteit binnen de sportvereniging, naar geslacht en leeftijd / geslacht (in procenten (helemaal) mee eens)

	Totaal n=458	Man n=262	Vrouw n=196	Man			vrouw		
				15-34 jr n=65	35-54 jr n=88	55-79 jr n=107	15-34 jr n=75	35-54 jr n=68	55-79 jr n=53
Ik zou er geen enkel probleem mee hebben wanneer een medesporter aangeeft homoseksueel te zijn	87	84	91	75	86	92	91	90	91
Voor lesbische vrouwen is het binnen mijn vereniging geen enkel probleem om voor hun seksuele voorkeur uit te komen	63	60	68	50	61	68	74	57	71
Voor homoseksuele mannen is het binnen mijn vereniging geen enkel probleem om voor hun seksuele voorkeur uit te komen	59	60	57	51	60	70	59	52	62
In mijn sportgroep worden regelmatig grappen of negatieve opmerkingen gemaakt over homoseksualiteit	9	11	6	18	9	7	9	3	2
In onze sport is 'homo' of 'mietje' een soort scheldwoord als mannelijke sporters minder goed presteren	24	31	16	31	34	27	20	13	13
In mijn sportvereniging is het afgelopen jaar positieve aandacht geweest voor de acceptatie van homoseksualiteit	12	16	7	15	14	17	11	1	6

Bron: Mulier Instituut, NSO 2017.

Tabel b1.4 Meningen van verenigingsleden 15–79 jaar over seksuele diversiteit binnen de sportvereniging, naar teamsportbeoefening/geslacht (in procenten (helemaal) mee eens)

	Totaal n=458	Mannelijke verenigingsleden		Vrouwelijke verenigingsleden	
		Teamsport n=76	Geen teamsport n=186	Teamsport n=32	Geen teamsport n=164
Ik zou er geen enkel probleem mee hebben wanneer een medesporter aangeeft homoseksueel te zijn	87	84	87	94	90
Voor lesbische vrouwen is het binnen mijn vereniging geen enkel probleem om voor hun seksuele voorkeur uit te komen	63	57	62	78	65
Voor homoseksuele mannen is het binnen mijn vereniging geen enkel probleem om voor hun seksuele voorkeur uit te komen	59	55	63	63	57
In mijn sportgroep worden regelmatig grappen of negatieve opmerkingen gemaakt over homoseksualiteit	9	18	6	9	4
In onze sport is 'homo' of 'mietje' een soort scheldwoord als mannelijke sporters minder goed presteren	24	34	28	28	13
In mijn sportvereniging is het afgelopen jaar positieve aandacht geweest voor de acceptatie van homoseksualiteit	12	15	16	9	6

Bron: Mulier Instituut, NSO 2017.

